

regio- novosti

broj 20, rujan 2022.

SADRŽAJ

REGIO-ANALIZA

Zaposleni po županijama
Prosječne mjesečne neto plaće
po županijama

ODABRANI PROJEKT

Projekt RENEW HEAT

REGIO-POJMOVNIK

Oporavak regija

REGIO-PUBLIKACIJE

Urban Change and Regional
Development at the Margins of
Europe. Evaluating the Effects of the
EU Policy

Universities and Regional
Engagement. From the Exceptional to
the Everyday

Urban Resilience: Methodologies,
Tools and Evaluation: Theory and
Practice (Volume I)

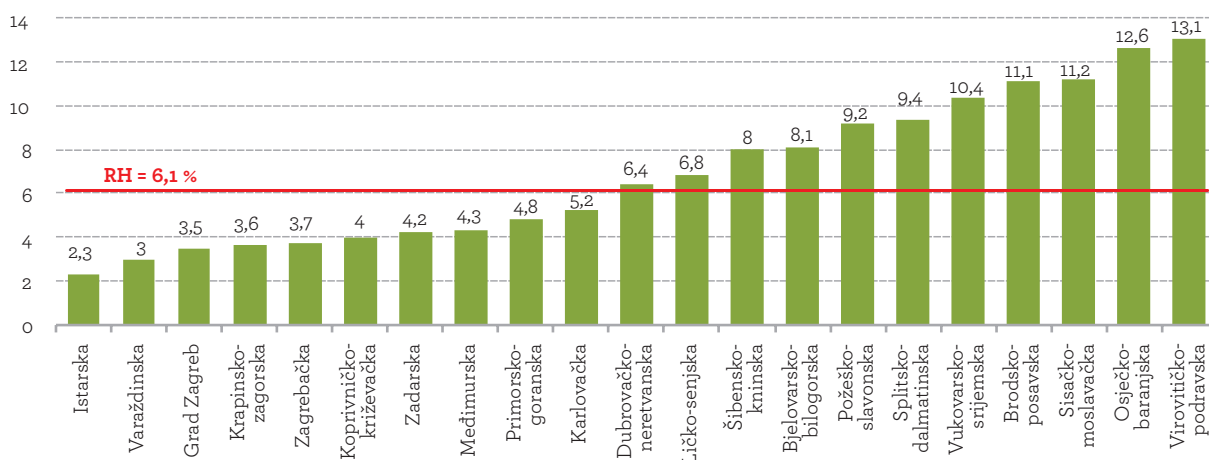
Čuvajmo okoliš – razmislite prije ispisa ove publikacije!

Zaposleni po županijama

U lipnju 2022. godine u Republici Hrvatskoj aktivno stanovništvo činile su 1.723.422 osobe, od čega je bilo 1.617.624 zaposlenih (93,9 posto) te 105.798 nezaposlenih osoba. Stopa registrirane nezaposlenosti u istom je mjesecu iznosila 6,1 posto. Najveći dio zaposlenosti ostvareno je u Gradu Zagrebu, 352.665 osoba, odnosno 21,8 posto svih zaposlenih. Zatim slijede Splitsko-dalmatinska županija sa 171.776 zaposlenih osoba (10,6 posto ukupne zaposlenosti hrvatskog gospodarstva) te nakon nje Zagrebačka županija sa 132.518 zaposlenih osoba (8,2 posto ukupne zaposlenosti hrvatskog gospodarstva). S druge strane, najmanje je zaposlenih osoba u istom mjesecu ove godine bilo u Ličko-senjskoj županiji, svega 17.213 osoba, što je činilo 1,1 posto ukupnog broja zaposlenih u Hrvatskoj. U ostalim županijama broj zaposlenih kretao se u rasponu od 22.271 zaposlene osobe u Požeško-slavonskoj do 119.003 zaposlene osobe u Primorsko-goranskoj županiji.

Promotri li se županijski podaci o stopi registrirane nezaposlenosti u lipnju ove godine, vidljivo je kako je najveća nezaposlenost zabilježena u slavonskim županijama (slika 1). Pritom sa stopom registrirane nezaposlenosti od 13,1 posto predvodi Virovitičko-podravska županija, a nakon nje slijede Osječko-baranjska županija (12,6 posto), Sisačko-moslavačka županija (11,2 posto) te Vukovarsko-srijemska županija (10,4 posto). Stope registrirane nezaposlenosti ispod razine državnog prosjeka (6,1 posto) ostvarene su u 10 županija. Najniža stopa nezaposlenosti, od svega 2,3 posto, zabilježena je u Istarskoj županiji. Zatim slijede Varaždinska županija (3 posto), Grad Zagreb (3,5 posto), Krapinsko-zagorska (3,6 posto), Zagrebačka (3,7 posto), Koprivničko-križevačka (4 posto), Zadarska (4,2 posto), Međimurska (4,3 posto), Primorsko-goranska (4,8 posto), Karlovačka (5,2 posto), Dubrovačko-neretvanska (6,4 posto), Ličko-senjska (6,8 posto), Šibensko-kninska (8 posto), Bjelovarsko-bilogorska (8,1 posto), Požeško-slavonska (9,2 posto), Splitsko-dalmatinska (9,4 posto), Vukovarsko-srijemska (10,4 posto), Brodsko-posavska (11,1 posto), Sisačko-moslavačka (11,2 posto), Osječko-baranjska (12,6 posto) i Virovitičko-podravska (13,1 posto). ■

Slika 1. Stopa registrirane nezaposlenosti po županijama u lipnju 2022. godine, u %

Napomena: Podaci o zaposlenima u pravnim osobama po županijama dobiveni su obradom podataka iz obrasca JOPPD koja je provedena prema pretežitij djelatnosti NKD-a 2007. i mjestu prebivališta/boravišta.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Prosječne mjesečne neto plaće po županijama

Prosječna isplaćena mjesečna neto plaća po zaposlenom u pravnim osobama na razini cjelokupnog gospodarstva u drugom tromjesečju 2022. godine iznosila je 7.650 kuna. U usporedbi s istim razdobljem prethodne godine ona bilježi nominalni rast od 7,4 posto. Gledano po županijama, najvišu prosječnu mjesečnu neto plaću po zaposlenome u pravnim osobama u drugom tromjesečju ove godine bilježi Grad Zagreb, u visini od 9.112 kuna, a najnižu Virovitičko-podravska županija, u visini od 6.557 kuna. Pored Grada Zagreba, iznadprosječne neto plaće po

zaposlenom isplaćene su u još svega dvije županije, Zagrebačkoj (7.793 kuna) i Primorsko-goranskoj (7.716 kuna). Zanimljiv je podatak da sve županije ostvaruju međugodišnje povećanje prosječnih mjesečnih neto plaća po zaposlenome. Najveći porast prosječnih mjesečnih neto plaća pritom je zabilježen u Primorsko-goranskoj županiji, u visini od 9,3 posto, te u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, od 8,8 posto. S druge strane, najmanje međugodišnje povećanje prosječnih mjesečnih neto plaća po zaposlenom, od 5,5 posto, zabilježeno je u Ličko-senjskoj županiji. ■

Tablica 1. Prosječne mjesečne neto plaće zaposlenih u pravnim osobama po županijama u drugom tromjesečju 2022. godine

	Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome, u kunama	Godišnje nominalne stope promjene prosječnih isplaćenih neto plaća, u %*
Grad Zagreb	9.213	6,9
Zagrebačka	7.793	7,5
Primorsko-goranska	7.716	9,3
Karlovačka	7.431	7,1
Krapinsko-zagorska	7.401	8,7
Istarska	7.350	7,6
Splitsko-dalmatinska	7.282	7
Zadarska	7.214	6,1
Dubrovačko-neretvanska	7.158	8,8
Varaždinska	7.135	8,1
Osječko-baranjska	7.129	7,6
Međimurska	7.081	6,9
Šibensko-kninska	7.050	7,3
Sisačko-moslavčka	6.984	7,3
Koprivničko-križevačka	6.961	7
Ličko-senjska	6.933	5,5
Požeško-slavonska	6.841	7,1
Brodsko-posavska	6.784	7,8
Bjelovarsko-bilogorska	6.762	8,1
Vukovarsko-srijemska	6.756	7,5
Virovitičko-podravska	6.584	8,4
Republika Hrvatska	7.650	7,4

Napomena: * Godišnja stopa promjene u drugom tromjesečju 2022. godine u odnosu na drugo tromjesečje 2021. godine.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Projekt RENEW HEAT

“RENEW HEAT Heating communities with renewable energy” projekt je bilateralne suradnje Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, ugovoren u sklopu programa Interreg IPA CBC Hrvatska – Bosna i Hercegovina – Crna Gora. Nositelj projekta je Regionalna energetska agencija Sjeverozapadne Hrvatske, a partneri na projektu su Karlovačka županija, Razvojna agencija Unsko-sanskog kantona te Grad Cazin. Cilj projekta je pokrenuti energetska tranziciju na regionalnoj razini kroz promicanje korištenja lokalno prisutnog obnovljivog izvora energije – drvene biomase – što doprinosi energetske nezavisnosti, jačanju gospodarstva i čistijem okolišu.

Projekt RENEW HEAT bavi se korištenjem energije iz biomase koja je jedna od ključnih komponenti energetske tranzicije prema čistim i obnovljivim izvorima energije u Republici Hrvatskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine. Sve relevantne europske energetske statistike pokazuju zamjetan udio biomase u proizvodnji toplinske i električne energije, a uz zamjetan udio u energetske bilanci prepoznate su i brojne druge prednosti korištenja energije biomase, poput otvaranja novih radnih mjesta, povećanja lokalne i regionalne gospodarske aktivnosti, ostvarivanja dodatnog prihoda u poljoprivredi, šumarstvu i drvnoj industriji kroz prodaju biomase – goriva. Upravo te prednosti, povećanje gospodarske aktivnosti i ostvarivanje dodatnog prihoda kroz prodaju goriva, ključna su tema ovog projekta koja je nazvana toplinarsko poduzetništvo. Važnost toplinarskog poduzetništva ili modela ugovorne prodaje toplinske energije iz biomase vidljiv je u inovativnosti financiranja kroz koje je moguće, bez vlastitih financijskih

ulaganja, rekonstruirati kotlovnice na fosilna goriva i uvesti biomasu kao energent. Model se bazira na sklapanju višegodišnjeg ugovora o opskrbi toplinskom energijom iz biomase između naručitelja usluge (npr. javne ustanove) i pružatelja usluge – privatnog investitora koji zatim ulaže vlastita financijska sredstva u rekonstrukciju kotlovnice. Pružatelj usluge opskrbljuje kotlovnicu vlastitom biomasom te prodaje toplinsku energiju korisniku usluge po ugovorom definiranoj cijeni te na taj način ostvaruje povrat investicije. Pružatelj usluge, osim opskrbe gorivom, preuzima i kompletno upravljanje kotlovnicom koje uključuje servis kotlovnice, optimiziranje rada te otklanjanje eventualnih kvarova, što predstavlja praktičnu i povoljnu opciju za korisnika usluge. Nakon otplate investicije, odnosno isteka ugovora, kotlovnica prelazi u trajno vlasništvo korisnika usluge koji može ili preuzeti skrb nad kotlovnicom ili sklopiti novi ugovor s pružateljem usluge. Osim provedbe investicija i razvoja inovativnog financijskog modela, važan aspekt projekta je i edukacija raznih ciljanih skupina, od djece u osnovnim školama pa do šumoposjednika i gospodarstvenika.

Projekt RENEW HEAT iznimno uspješnim čini inovativnost modela ugovorne prodaje topline iz biomase, koji je po prvi puta kao takav proveden u Republici Hrvatskoj u sklopu projekta. Njegova implementacija unijela je visoku razinu inovativnosti u dosadašnju praksu ugovaranja u javnom sektoru te osigurala prostor za jačanje gospodarstva i omogućila da realiziranim investicijama u kotlovnice na biomasu, ukupnog kapaciteta 0,875 MW, u tri javne ustanove u Republici Hrvatskoj i

Bosni i Hercegovini, upravljaju stručni pružatelji specijalizirane usluge. U Karlovačkoj županiji ugrađena je kotlovnica na biomasu u Srednju školu Duga Resa, a dvije kotlovnice nešto manjeg kapaciteta ugrađene su u Bosni i Hercegovini u Kulturni centar Cazin i Sportski centar Cazin. Ukupna vrijednost predmetnih investicija iznosila je 2,9 milijuna kuna. Ugovornom prodajom topline direktno se doprinijelo poticanju i promociji toplinarskog poduzetništva na regionalnoj i državnoj razini te razmjeni znanja i iskustva na prekograničnom području Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Također, uspješnost projekta očituje se u uspješnom animiranju i poticanju interesa privatnog sektora za implementaciju projekta kroz ovakav inovativan pristup. Treba istaknuti i da je toplinarsko poduzetništvo od nedavno prepoznato i na nacionalnoj razini u Republici Hrvatskoj te je, kao jedan od modela, po prvi puta navedeno i u nacionalnom strateškom dokumentu – Dugoročnoj

strategiji obnove nacionalnog fonda zgrada do 2050. godine, što je jedan od značajnijih rezultata projekta RENEW HEAT.

Projekt je trajao od srpnja 2017. do prosinca 2018. godine, a dobio je i brojne nagrade. Karlovačka županija dobila je 2018. godine najprestižniju svjetsku nagradu za zaštitu okoliša pod nazivom “National ENERGY GLOBE Award Croatia 2018” za uspješno rekonstruiranu kotlovnicu u Srednjoj školi Duga Resa u sklopu projekta RENEW HEAT, čime je ostvaren prelazak na zelenu energiju. Također, 2021. godine, projekt je dobio nagradu u izboru za najbolji županijski EU projekt kojeg organizira Jutarnji list u suradnji s Hrvatskom zajednicom županija, Uredom Europskog parlamenta u Republici Hrvatskoj i portalom župan.hr, u kategoriji Glasovi publike te prema odluci žirija u kategoriji Doprinos poduzetništvu. ■

Rezultati projekta:

- Sklopljena tri ugovora o opskrbi toplinskom energijom.
- Ugrađene tri kotlovnice na obnovljive izvore energije snage 875 kW ukupne vrijednosti 2,9 milijuna kuna.
- Izrađen strateški dokument pod nazivom “Strategija o povećanju korištenja biomase u energetske svrhe”.
- Broj osoba uključenih u projekt putem edukativnih aktivnosti bio je 430.
- Organizirano trodnevno studijsko putovanje u Republici Hrvatskoj za dionike projekta.
- Provedena dvodnevna radionica na temu implementacije novog poslovnog modela za dionike iz Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.
- Provedene dvije radionice na temu racionalnog korištenja i uštede energije te niz sastanaka.
- Izrađen niz edukativnih publikacija i promotivnih materijala.

Oporavak regija

Pandemija uzrokovana koronavirusom, koja je 2020. iznenada pogodila svijet, izazvala je najveću gospodarsku krizu još od Drugog svjetskog rata. Zdravstveni, gospodarski i socijalni učinci krize bili su neujednačeni u svim zemljama i unutar njih, kao što je neujednačen i oporavak od krize. Razumijevanje prostorne dimenzije oporavka i razvoj politika temeljenih na prostoru (mjestu) ključni su za potporu oporavku u svim regijama.

Kako bi države što prije izišle iz te situacije i stvorile osnove za otpornija društva i održivija gospodarstva, pokrenute su brojne međunarodne inicijative. Na razini EU-a uspostavljen je poseban Mehanizam za oporavak i otpornost¹. Kako bi iskoristile dio sredstava osiguranih Mehanizmom za oporavak i otpornost, države članice EU-a trebaju pripremiti nacionalni plan za oporavak i otpornost (NPOO), koji je akcijski plan projekata, mjera i reformi. Hrvatska je za svoj Plan u okviru Mehanizma osigurala financijska sredstava u iznosu od gotovo 75 milijardi kuna (9,9 milijardi eura) od čega je 47,5 milijardi kuna (6,3 milijarde eura) bespovratnih sredstava, a oko 27 milijardi kuna (3,6 milijardi eura) zajmova. Mjere i aktivnosti Plana pridonijet će postizanju pametnog, održivog i uključivog rasta, uz povećanje broja radnih mjesta, produktivnosti i konkurentnosti gospodarstva, kao i jačanju gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije Hrvatske. Plan je strukturiran tako da obuhvaća pet komponenti: Gospodarstvo;

Javna uprava, pravosuđe i državna imovina; Obrazovanje, znanost i istraživanje; Tržište rada i socijalna zaštita; Zdravstvo i jednu inicijativu: Obnova zgrada. Planom oporavka i otpornosti odgovorit će se na slab administrativni i fiskalni kapacitet i nedostatak transparentnosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te će se postići odgovarajuća razina kvalitete pružanja javnih usluga.

Na razini OECD-a uspostavljena je Regionalna platforma za oporavak koja sadrži međunarodno usporedive podatke o krizi uzrokovanoj koronavirusom na nacionalnoj razini². Regionalna platforma pomaže istražiti utjecaj krize i oporavak u regijama, kao i dugoročnu otpornost regija, te razmotriti politike na međunarodnoj razini koje bi podržale oporavak regija. Nositeljima politika i građanima potrebni su alati za praćenje oporavka – rješavanje strukturnih nejednakosti, ubrzavanje zelene tranzicije i jačanje otpornosti u suočavanju s budućim izazovima. Regionalna platforma za praćenje kvalitete oporavka sadrži dvadeset pokazatelja koji se odnose na zdravstvo, zaposlenost, lokalne financije, digitalizaciju, klimu i okoliš, te rad na daljinu.

Prva dimenzija, „snaga“, procjenjuje utjecaj pandemije na ekonomski prosperitet kućanstava i gospodarstva. Ona prati neposredne signale zdravstvene krize i oživljavanje gospodarskih aktivnosti.

¹ Mehanizam za oporavak i otpornost, https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility_en.

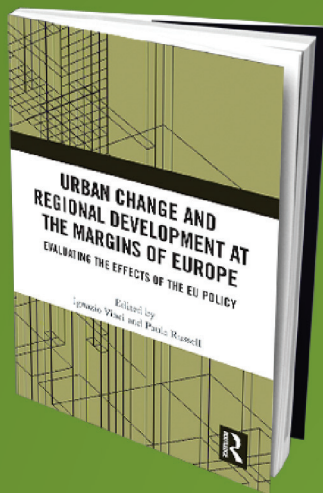
² OECD-ova Regionalna platforma za oporavak, <https://www.oecd.org/regional/recovery-platform.htm>.

Druga dimenzija, „uključivost“, ocjenjuje utjecaj krize na prihode i radna mjesta najugroženijih skupina te propitkuje nudi li oporavak jednake mogućnosti za sve. Treća, „zeleno dimenzija“, usmjerena je na mjerenje napretka prema zelenoj tranziciji u čijem su središtu građani i usklađena je s ciljevima Pariškog

sporazuma³ i UN-ovog Programa održivog razvoja do 2030⁴. Četvrta dimenzija, „otpornost“, usmjerena je na sve čimbenike koji mogu pomoći zemljama da se bolje odupiru krizi i novim izazovima. Dosadašnja su istraživanja pokazala da je oporavak najbrži u zemljama koje imaju dostatna sredstva i kapacitete. ■

³ Pariški sporazum, <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-paris-agreement>.

⁴ UN-ov Program održivog razvoja do 2030, <https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/>.

Urban Change and Regional Development at the Margins of Europe. Evaluating the Effects of the EU Policy

Vinci, I., Russell, P., Ur. (2022). *Urban Change and Regional Development at the Margins of Europe. Evaluating the Effects of the EU Policy*. London, UK: Routledge. ISBN 9781032280486; e-ISBN 9781003295099.

Od početka 1990-ih, regije i urbana područja postali su primarni cilj kohezijske politike Europske unije. Za niz europskih gradova, posebno u manje razvijenim regijama, to je rezultiralo jedinstvenom prilikom za provedbu sveobuhvatnih razvojnih projekata, kao i za primjenu inovativnih rješenja u urbanoj politici i lokalnoj samoupravi. U knjizi se detaljno analiziraju procesi planiranja u četiri europska grada – Portu (Portugal), Malagi (Španjolska), Palermu (Italija) i Solunu (Grčka). Ova knjiga istražuje različite načine na koje intervencija Europske unije može utjecati na proces donošenja odluka na lokalnoj razini, od regeneracije oronulih gradskih četvrti i pružanja osnovnih usluga za poboljšanje kvalitete života u gradu, do uspostave novih odnosa upravljanja i povećanja institucionalnih kapaciteta u lokalnoj samoupravi. Knjiga osigurava kritičko razmišljanje o utjecaju urbane politike Europske unije na smanjenje regionalnih razlika i opsega utjecaja u kojem je kohezijska politika pomogla gradovima da kreiraju nove mogućnosti za lokalni razvoj. S posebnim fokusom na periferne regije Europske unije, ova je knjiga vodič za razumijevanje načina na koji politika Europske unije utječe na urbane promjene i lokalni razvoj diljem Europe.

Universities and Regional Engagement. From the Exceptional to the Everyday

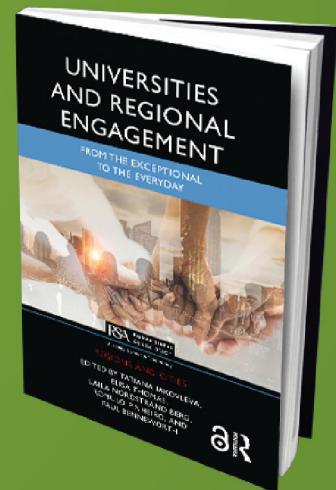
Iakovleva, T., Thomas, E., Nordstrand Berg, L., Pinheiro, R., Benneworth, P., Ur. (2022). *Universities and Regional Engagement. From the Exceptional to the Everyday*. London, UK: Routledge. ISBN 9780367713072.

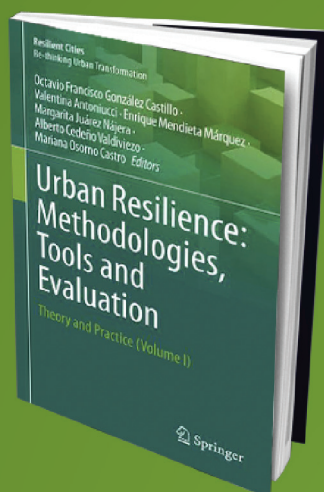
U središtu proučavanja ove knjige je uloga sveučilišta u različitim regionalnim temama i načini na koje sveučilište gradi veze s partnerima na regionalnoj razini.

U svim poglavljima u knjizi autori prikazuju različitost regionalnog okruženja.

Ujedno koriste tu raznolikost da unaprijede konceptualni okvir koji osnovne aktivnosti sveučilišta, kao jednog od ključnih dionika u regiji, usmjeravaju na „višu“ razinu. Ovdje se sveučilište sagledava kao institucija-dionik čija je uloga utemeljena na dinamičnom, složenom i razvojnom odnosu (i) između ključnih dionika u društvu i institucija, (ii) u kontekstu u kojem su ti odnosi utemeljeni, kao i na (iii) povijesnom razvoju i strateškim ambicijama. Uloga sveučilišta se dodatno sagledava u kontekstu specifičnih zbivanja i međudnosa u određenoj vremenskoj i prostornoj dimenziji, kako bi pomogla u rješavanju višegodišnjih političkih i menadžerskih pitanja, kao na primjer, što bi trebalo učiniti sa sveučilištima koja ne zadovoljavaju potrebe lokalnog tržišta rada i/ili se nalaze u regijama koje pate od odljeva mozgova. Knjiga analizira pitanja iz različitih nacionalnih konteksta i s tri kontinenta: Brazila, Kariba, Kine, Italije, Norveške i Poljske. Ova je knjiga dragocjeno štivo za studente, istraživače i kreatore javnih politika koji se bave ekonomskom geografijom, regionalnim razvojem, inovacijama i upravljanjem visokim obrazovanjem.

Verzija ove knjige u otvorenom pristupu dostupna je na www.taylorfrancis.com.

Urban Resilience: Methodologies, Tools and Evaluation: Theory and Practice (Volume I)

González Castillo, O. F., Antonucci, V., Mendieta Márquez, E., Juárez Nájera, M., Cedeño Valdiviezo, A. Ur. (2022). *Urban Resilience: Methodologies, Tools and Evaluation: Theory and Practice (Volume I)*. Cham, Switzerland: Springer International Publishing. ISBN-13: 9783031075858.

Promišljanje i redizajniranje smjernica koje usmjeravaju planiranje i upravljanje urbanim razvojem pitanje je globalnog značaja i ono traži predano i odlučno sudjelovanje društva. Suočeni s ogromnim izazovom vođenja gradova prema održivosti, potrebno je razviti nove pristupe, paradigme, modele, metodologije i alate koji omogućuju procjenu i podizanje svih dimenzija otpornosti urbanih socio-ekosustava. Ova knjiga nudi širok i raznolik skup koncepata, teorija, metodologija, instrumenata kojima se istražuje pojam otpornosti koji može nadahnuti, usmjeravati, utjecati i voditi u razmišljanjima i praksi arhitekta, urbanista, službenike u državnoj upravi, lokalnoj i regionalnoj samoupravi, gospodarstvenike, stručnjake u organizacijama civilnog društva, istraživačkim i akademskim institucijama. Knjiga sadrži odabrani skup radova koji, na temelju multidisciplinarnog pristupa, prikazuju teorijsku osnovicu i metodologiju za istraživanje urbane otpornosti. Knjiga sadrži i primjere iz prakse u kojima su detaljno opisani pojedini slučajevi primjene u različitim područjima i podsustavima grada. Važnost ove knjige je u prikazu konkretnih primjera na način da prikazuju povezanost kroz složenu matricu strukture i interakcije koja određuje budućnost, dobrobit i otpornost urbanih socio-ekosustava u globalnom okruženju.

Poziv

Ako ste došli do zanimljivih znanstvenoistraživačkih spoznaja i rezultata, provodite uspješan razvojni projekt i želite podijeliti informacije o tome, ili pripremate događaj o kojem želite informirati kolegice i kolege, slobodno nam prosljedite informaciju koju ćemo rado uključiti u jedan od sljedećih brojeva **Regio-novosti**.